

DÉLMAGYARORSZÁG

81. évfolyam, 106. szám
1991. május 8., szerda

ALAPÍTVÁ: 1910-BEN

Havi előfizetési díj: 185 forint
Ára: 7,40 forint

Le- és felmondások

Kurdok sorsa – Tévügyek fent és lent – Feszty-körök után – Szamizdattörténet – Színházi előzetes – Az élet megy tovább

Az Öböl-háborúban szövetséges haderők tegnapra kiszélesítették az iraki-török határ mentén húzódó biztonsági övezetet, amelybe az elkövetkező két hét során 200 ezer kurd menekültet kívánnak áttelepíteni a törökországi menekülttáborokból. Ezzel egyidőben Szaddám Huszein iraki elnök szülővárosában, Takritban tett látogatásán sürgette, hogy állítsák bíróság elé azokat a vezetőket, akik „nem álltak helyt” az ellene kirobbant márciusi felkelés idején. Az elnök külföldről támogatott „huligánokat” tett felelőssé a zavargásokért.

Mihail Gorbacsov szovjet államfő tegnap felmentette hivatalából Vlagyimir Lobovot, a szovjet fegyveres erők vezérkari főnökének első helyettesét, és egyben szentesítette Lobov távozását a Varsói Szerződés első főparancsnok-helyettesének funkciójából.

Jugoszlávia egyre inkább a polgárháború felé sodródik. A szövetségi hadsereg tegnap rendkívüli állapot bevezetését javasolta az államelnökségnek, és úgy tűnik, akár fölöttes szervétől független akciókat is kész végrehajtani. (Helyszíni riportsorozatunk első része a 2. oldalon olvasható.)

Németországi látogatásának második napján, tegnap a kora esti órákban Erfurtból Berlinbe érkezett a Magyar Köztársaság elnöke és kísérete. Göncz Árpád a berlin-tegeli repülőtérrel egyenesen a schönebergi városházára, a berlini szenátus székéjére hajtatott, ahol Eberhard Diepgennel, a város kormányzó polgármesterével találkozott.

Az Országgyűlés tegnap esti ülésén Katona Tamás külügyi államtitkár visszavonta a kormány előterjesztését, melyben az a Parlament előzetes felhatalmazását kérte a Romániával aláírandó „Nyitott égbolt” egyezményhez.

Állami vagyon az önkormányzatoknak

Az Országgyűlés tegnap plenáris ülésének kezdetén Antall József miniszterelnök a második világháború befejezésének közelgő évfordulójára, Szabad György pedig az új Parlament egy esztendővel ezelőtti megalakulására emlékezett beszédében.

A napirend előtt szót kérő Török Ferenc (SZDSZ) képviselő sérelmezte, hogy a műsorszóró

vállalat – anyagi okokra hivatkozva – megtagadta a TV2 reggeli adásainak sugárzását, és felvetette, hogy emögött esetleg politikai indokok is húzódnak. Antall József rövid válaszában rámutatott, hogy a televízió költségvetését az Országgyűlés fogadta el, és a kormánynak eszerint kell működtetnie az intézményt.

Az Országgyűlés az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzati tulajdonba adásáról folytatta vitáját, amelynek keretében Boross Péter belügyminiszter elmondta, hogy a kormány szándéka a tavaly szeptember 30-ai önkormányzati törvénnyel az volt: az önkormányzatok kapják vissza a működésükhöz szükséges állami vagyont. Sívágó László (MDF) aláhúta, hogy az önkormányzatoknak juttatott vagyon folyamatos gazdálkodást tesz majd lehetővé. Wekler Ferenc szerint az ellenzéki pártok fontosnak tartják ezt a törvényt, de ebben a formában visszautasítják, mert nem tartalmazza az önkormányzati törvényben felsorolt összes tulajdon átadását.

Harcok Örményországban

A szovjet hadsereg egységei kedd reggel tűz alá vettek négy örmény falut. Örményország moszkvai képviselője úgy tájékoztatta az MTI moszkvai irodáját, hogy a támadásokba helikopterek és harckocsik is bekapcsolódtak.

A katonák előbb ultimátumot intéztek a lakossághoz: vagy leadják a fegyvereket, vagy eltűntetik a föld színéről a falvakat.

Az örmény képviselőt szövegközlője közölte, hogy a hétfőn lerombolt Voszkepar faluban tizenhárom ember vesztette életét a település ellen intézett katonai támadásban. Közlése szerint a halottak többsége rendőr. A támadók állítólag negyven rendőrt túsul is ejtettek és elhurcoltak.

Délután az ülés interpellációkkal, majd a koncesszióról szóló törvénytervezet fölötti vitával folytatódott. Az ellenzéki pártok közül az MSZP fejtette ki legérzékenyebben nézetét, azt hangoztatva, hogy a koncessziós törvény újabb eszköz a kormány kezében a bevételek összpontosítására. Az MSZP szerint a törvényben biztosítani kellene az önkormányzatok egyetértési jogát. Szűcs István (MDF) azt vetette fel, hogy a több tárcát érintő kérdésekben a gazdasági kabinet vagy kormányzat döntjön a koncesszióról. Balsai István igazságügyminiszter a következő ülésen válaszol majd és a határozathozatal is ugyanekkorra várható.

Eközben a szovjet parlament elvetette az örmény Legfelsőbb Tanácsnak azt az indítványát, hogy az örmény-azerbajdzsán konfliktus újbóli kiéleződése miatt hívják össze a szovjet Népképviselői Kongresszusát. A szovjet törvényhozás ugyanakkor úgy döntött, hogy hivatalos vizsgálócsoportot küld ki Örményországba és Azerbajdzsánba a jereváni, illetve a bakui állítások ellenőrzésére.

Az elutasító döntést tartalmazó határozat úgy fogalmaz, hogy a Népképviselői Kongresszusa és a szovjet parlament már eddig is több ízben foglalkozott az örmény-azeri háborúskodással. Határozatok is születtek ez ügyben, ám azok csak papíron maradtak

FEGYVERTARTÁS MA

Titok nincs, jog van

Az Alkotmánybíróság utasította a jelenlegi belügyminisztert: rendelkezzen az önvédelmi fegyvertartás kérdéséről egyúttal az exbelügyminiszter fegyverbegyűjtési akcióját és az ezzel kapcsolatos rendelkezését – korlátozza újabb engedélyek kiadását – alkotmányserőnek minősítette.

– Most mi a helyzet, mi lesz például a letétbe helyezett fegyverekkel? – kérdeztem Harkai Gyulától, a főképviselő igazgatási rendszertudományi osztályvezetőjét.

– Várunk a miniszter úr utasítására, a saját szakállunkra nem intézkedünk.

– Hány önvédelmi fegyver van jelenleg magánkézben Csongrád megyében?

– Pontosan 512. Ebben értendő a természetes és a jogi személyek egyaránt.

– Ha ezt már megmondta, akkor nem lehet akkora titok ez a fegyverügy. Hallhatnánk azt is, kiknél?

– Nos, ez az, amit nem mondhatok meg, mert ez viszont titok. Ha kiadnám a neveket, megsérteném a személyiségi

jogukban őket, úgyhogy erre nem válaszolhatok.

– A főképviselő adott-e ki az utóbbi hónapokban, hetekben önvédelmi fegyvertartási engedélyeket?

– A volt belügyminiszter korlátozza az engedélyek kiadását. A korlátozás nem terjedt ki a hivatásosokra. Akik közülük kértek, kaphattak.

– Ha megengedi, hangosan gondolkodnék: jelen pillanatban tehát lehet fegyvere a rendőrnök, a katonatisztnak, továbbá a jogi személyeknek, amelyeken vállalatokat, bankokat, nagyobb áruházakat kell értenünk, ezek foglalkoznak ugyanis pénzügyesekkel, -kíséréssel. A természetes személyek nevei lennének az igazán izgalmasak. Csak azt nem tudom, ők milyen alapon tarthatnak eddig is, és például én nem? Ha most kérné?

– A fegyvertartási engedély feltételei változatlanok: 18 életév, magyar állampolgárság, büntetlen előélet, egészségügyi alkalmasság. Aki ezeknek a feltételeknek megfelel, nyugodtan kérelmezhet, hiszen állampolgári joga.

*

Ez aztán a faramuci helyzet! Az exbelügyminiszter ugyanis a közbiztonság és a közrend megromlására hivatkozva gyűjtette be a fegyvereket, korlátozta az újabb kiadását. Azóta pedig a közrend és a közbiztonság szinte kétségbeesetten tovább romlott.

Ebből pedig arra is következtetni lehet, hogy például a lét- és vagyonbiztonság hangoztatása ürügy volt, más megfontolásból történt a lefegyverezés. Vagy csak egyszerűen egy árgondolatlan, elhamarkodott rendelkezés volt ez? Mindenesetre semmiképpen nem maradt hatástalan. Akitől elvették, az kikérte magának, akinek nem volt, az örült, hogy na végre...

Akár a politikai hatalom megszilárdítása, megóvása, akár a külföldben mindenki számára elfogadható közbiztonság érdekében tett, tisztán rendteremtő szándékról is volt szó, a végeredmény egy és ugyanaz lett. Míg jogilag igazságot szolgáltatott, addig is jót veszekedtünk, maroktunk. Egész jól ment fegyver nélkül is. És ezután, lehet, hogy fogjuk azt a fránya pisztolyt és cél és tűz?

Mag Edit

Az egészség nálunk nem érték

Az egy éve megalakult Magyar Rák Liga hétfői, Royal kávéházi estjén többségben voltak a negyven felettiek, bizonyítandó, hogy még a tájékozódás szintjén sem törődik egészségével a fiatalabb generáció. Persze korosztályi határok nélkül, az egész magyar társadalom jellemzője, hogy nálunk az egészségnél minden értékesebb. Ez a fő oka annak, hogy a világ egyik legbeteggebb nemzete vagyunk.

De talán-talán elérkezik lassan az idő, amikor némely fanatikusok próbálják erőnek erejével rábeszélteni a nemzetet arra, hogy egyetlen igazi értékünk létezik – amit óvni, védeni, menteni kell – az egészségünk. A Magyar Rák Ligába tömörült 13 egyesület is erre a nemes feladatra szövetkezett, mert amellett, hogy a daganatos betegségben szenvedők sorsán igyekszik enyhíteni, a rák korai felismerését – s így az életbenmaradás esélyeinek növelését – is célul tűzte ki.

Amint azt a hallgatóság dr. Podmaniczky Erzsébettől, a liga főtákarától megtudhatta: komplex rákprogram kidolgozására készülnek, amelynek első lépése, három szűrővizsgálat – a nőgyógyászati, a szájüregi és az emlőszűrés – országos bevezetése lesz.

Nem véletlen kezdik a sort eme rákfajták szűrésével, hiszen mind az emlő, mind a szájüregi és

nőgyógyászati daganatok száma évről évre növekszik.

Az est meghívott orvosvendégei a felvilágosítási szándékával beszéltek részletesebben egy-egy rákfajtáról, a korai jelekről. A többi között a nők rettegett betegségéről, a méhnyak, méhtest és petefészekrákról, amelyek közül az első kettő – állítják – száz százalékban gyógyítható, ha a kezdet kezdetén, az első stádiumban felfedezik. Ezért hát nem lehet elégszer ismételni, a rendszeres nőgyógyászati rákszűrés, a korai felismerés az életet jelenti, éppen úgy, mint a rendszeres emlővizsgálat, hiszen ennek hiánya és elmaradása miatt diagnosztizálnak évente 3000 előrehaladott emlőrákot.

Némileg megnyugtató volt hallani, hogy a daganatdiagnózis nem mindig jelent halálos ítéletet. Ám ha az orvosok kezében lehetnek esélyeink az életben maradásra vagy hosszabbításra, akkor miért fordulnak el tömegével az emberek az orvostudománytól, s hisznek inkább a paramedicinában, a csodaszernek kikiáltott cseppekben? A választ maguk az orvosok ösztönöz fogalmazták: a magyar egészségügy kudarcának tekinthető a paramedicina virágzása. S eme kudarc egyik fő oka: az orvos – beteg kapcsolat megromlása, a gyó-

(Folytatás a 2. oldalon)

VITAM ET SANGUINEM, SED AVENAM NON

Gergely János akadémikus, az MTA Biológiai Tudományok Osztályának elnöke megnyitójában elmondta, hogy a húsz évvel ezelőtti szervezőmunka eredményét, a szegedi intézetek létrehozásának helyességét az idő igazolta, hiszen annak idején Straub F. Brúnó professzornak, s szervezőtársainak igencsak meg kellett küzdeniük a kutatás Budapestre centralizáltságával, illetve a biológiai központra szánt pénzügyes felaprózási szándékával. Gergely János az előadások után is megerősítette véleményét.

– Csodálattal értékelem az előadások színvonalát, bár ez különösebb meglepetést nem jelent számomra, hiszen ismerem a Szegeden folyó munkát. Az SZBK jó „befektetés” volt az Akadémiának, és az államnak, hiszen olyan erőket koncentrált egy „tudománypárti” városba, hogy szinte a semmiből hozhatta létre a magyar molekuláris biológia-kutatást. Világviszonylatban is élvonalbeli munkáról hallhattunk tőlük.

– Tehát az SZBK-nak van jövője...? Ma Hadlaczy Gyula a mesterséges emberi kromoszóma előállítására vonatkozó kísérleteinek bemutatását azzal fejezte be, hogy ha nem lesz pénz a hasznosítási kutatásokra, akkor Magyarország nem részesülhet a gyakorlati haszonból, és ismét csupán az erkölcsi siker jut az országának...

– Az SZBK-nak múltja, jelene, és jövője van, de a magyar tudományos életnek általános betegsége a pénzhiány. Az összeg, amit az intézetek fenntartási költségként kapnak, csak töredéke az alaputatásra szükségesnek. Antall József miniszterelnök is kimondta a nyitónapon, hogy

Szegedi nap volt az Akadémián

Gróf Széchenyi Istvánra emlékező ünnepi közgyűlés második napját – nem kis tisztesség – a Szegedi Biológiai Központ kutatásainak bemutatására fordította a Magyar Tudományos Akadémia. Idén húsz éves az SZBK: az évforduló kapcsán tíz szegedi tudós tartott nagy sikerű szakelőadást a molekuláris biológia területéről. Ha létezett időzítés, az is remekbe sikeredett, mert az első napi miniszterelnöki látogatás, és az elkészült akadémiai törvénytervezet kapcsán, kimondva, kimondatlanul tegnap a Budavári Kongresszusi Teremben egy kicsit mindenki a szegedi központhoz hasonló kutatóintézetek jövőjére gondolt.

„vitam et sanguinem, sed avenam non” – egyszerűen nincs pénz. Szerintem a következő néhány évben jelentős anyagi támogatást, különösen az alaputatásokra, nemigen fogunk kapni. Az intézetek rákényszerülnek majd, hogy „ügyeskedjenek”, s felhasználják külföldi kapcsolataikat; amire itthon nem lesz pénz, azt külföldön kell majd elvégezni.

Hogy az ügyeskedés milyen hasznot hozhat, illetve a magyarországi pénztelenség mitől fosztja meg a kutatást, példa rá Hadlaczy Gyulának, a biológiai tudomány kandidátusának ama ominózus előadásáról mondatok. Nem kevesebbről van szó, mint bizonyos betegségekre immunis, mesterségesen előállított kromoszómák állatokba ültetéséről, amivel új, ellenállóbb fajták nyerhetők. A fiatal tudóstól többet is megtudtunk.

– Jelenleg már a hasznosítási stádiumba jutottak a kísérletek, és ilyenkor már a piac működik. Ki amennyit befektet, annyit része-

sedik a haszonból, ezért mondtam, hogy ha nem sikerül Magyarországon pénzt szerezni, akkor csak az erkölcsi dicsőség marad nekünk.

– Külföldről tehát érdeklődnek?

– Már írásos szándéknyilatkozatot kaptunk egy kanadai embriomanipulációs cégtől, egy kaliforniai intézet anyagi támogatást is küldött, úgyhogy valószínűleg legkezdődőnek meg a hasznosítási kísérletek emberi csontvelősejtekben; ezen kívül a Beckmann Intézetrel is elkezdődtek a közös munkák; náluk, és Szegeden folynának a transzgenetikai egérkísérletek. Együttműködést ajánlott az Albertai Egyetem sejtbiológiai tanszéke, a Cagliari-i egyetem, és a kanadai akadémia kutatási intézeteit fenntartsa, de több önállóságot adjon nekik. Valószínűleg ezeknek egy bizottság látja majd el a felügyeletét, és osztja majd el a költségvetést. A tervezet szerint az intézetek önkormányzati tulajdonba kerülnének, és a bizottságon keresztül kapnák a támogatást. Ha a kormány fenntartja támogatási szándékát, akkor ezt az időszakot át lehet majd vészélni.

– Mennyi lenne a haszon?

– Ezt nem tudni pontosan, a szabadalom bejegyzése egy közvetítő cégen keresztül folya,

Panek József